

**ŠKOLE NA OTVORENOM VAZDUHU
(„Open Air Schools“)**

SADRŽAJ

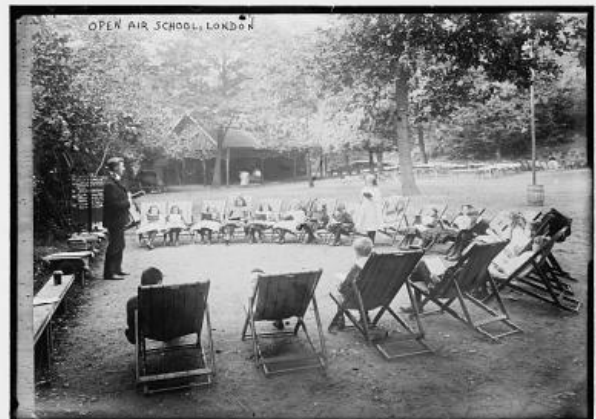
UVOD.....	3
PRVI MEĐUNARODNI KONGRES ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU.....	6
DRUGI MEĐUNARODNI KONGRES ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU.....	7
TREĆI MAĐUNARODNI KONGRES ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU.....	8
MEĐUNARODNI KONGRESI ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU I NJIHOV UTICAJ NA DRUŠTVO.....	11
ŠKOLE NA OTVORENOM VAZDUHU – NOVI STIL ARHITEKTURE.....	11
Studija slučaja: gradske škole na otvorenom vazduhu – Amsterdam (Nizozemska).....	11
ŠKOLE NA OTVORENOM VAZDUHU DANAS.....	13
Studija slučaja: škole na otvorenom vazduhu – Durban (Južna Afrika).....	14
PROGRAM RADA ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU.....	14
Studija slučaja: program rada škole na otvorenom vazduhu – Indijana (USA)	15
ZAKLJUČNA	19
RAZMATRANJA.....	
LITERATURA I IZVORI PODATAKA.....	21

UVOD

U cilju unapređenja obrazovanja i organizacije vaspitno-obrazovnog rada u školama Srednje i Zapadne Evrope, javljaju se brojni reformistički pokreti. Oni su prvenstveni usmereni na uključivanje učenika u nastavni proces i isticanje njegove uloge u aktivnom radu. Tako nastaju pokreti pod različitim imenima: radna škola, aktivna škola, škola po meri i dr.

Paralelno sa tim, traže se i adekvatniji uslovi za rad sa decom različitih potreba – slabijeg zdravlja, slabijeg vida ili sluha, nemih, ometenih u razvoju itd. Tako nastaju škole u prirodi, među prvim u Velikoj Britaniji 1889. godine, u Nemačkoj 1898. godine ili na Rod Ajlendu 1908. godine (SAD). Za lokaciju su bili nadležni pedagozi i lekari (šumska škola, sunčana škola, seoski vaspitni domovi i dr).

Ovu ideju je podržao i „Međunarodni kongres za higijenu“, a škole su počele da se otvaraju širom Evrope i Severne Amerike: U Belgiji 1904, u Švajcarskoj, Engleskoj, Italiji i Francuskoj 1907, u Sjedinjenim Američkim Državama 1908, u Mađarskoj 1910, i u Švedskoj 1914. godine. Škole su se osnivale pod nazivom „škole šume“ ili „otvorena škola“. Najčešće su bile locirane daleko od gradova, često u šatorima i montažnim barakama i obično su ih deca pohađala tokom letnjih meseci.

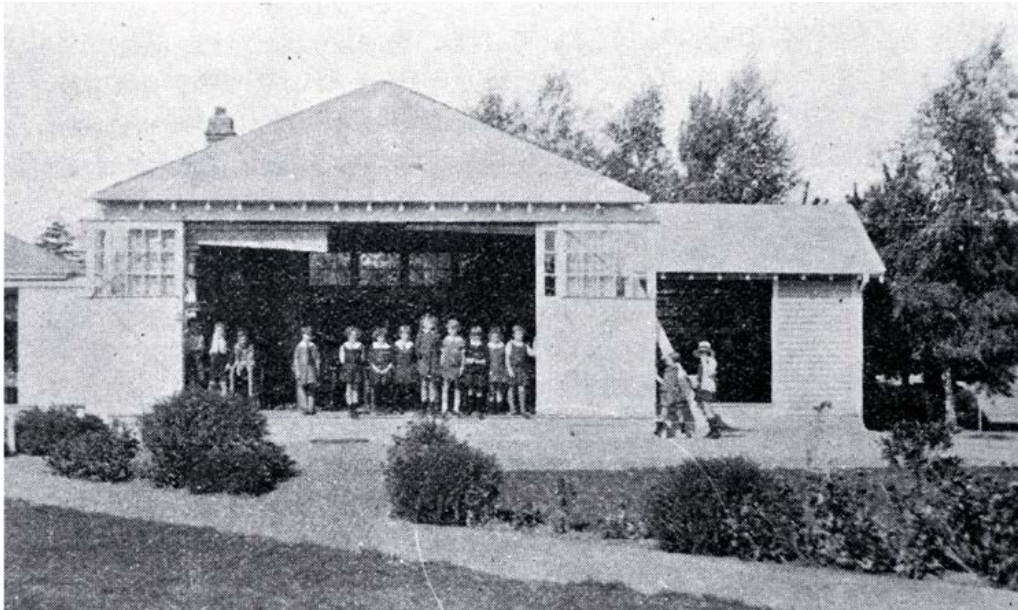

Slike 1 i 2. Škole na otvorenom vazduhu – London (početak 20. veka)

Izvor: <http://irapl.altervista.org/nit/viewpics.php?title=Class+in+gardening,+London+Open-air+School>

Pojavile su se i tzv. „škole na suncu“ (Cergnat, Švajcarska – 1901. ili Ufulme (kod Birminghama), Engleska – 1911). Ove škole su na svoje učenike primenjivale helio-terapiju: šetnje prirodom na jutarnjem suncu ili čas u paviljonima sa dosta sunčeve svetlosti.

Vremenom ove škole ulogu proširuju i na obrazovanje zdrave dece (Nikolić, 1994). Dobar primer za to je „Fendalton škola na otvorenom vazduhu“ (Kristčrč, Novi Zeland), koja je 1924. godine počela sa istoimenim programom – „učionica na otvorenom vazduhu“ (slika 3).

Slika 3. OŠ „Fendalton škola na otvorenom vazduhu“ (Novi Zeland)
Izvor: <http://christchurchcitylibraries.com/Heritage/Photos/Disc7/IMG0025.asp>

U pitanju je bio pilot program, koji je Velika Britanija pokrenula otkrivši da ukoliko deca provode vreme učeći na svežem vazduhu lakše usvajaju gradivo (imaju bolju koncentraciju i memoriju), a takođe, da se bolesna deca lakše oporavljaju (http://en.wikipedia.org/wiki/Fendalton_Open_Air_School).

Pored pomenutih država osnovaju se škole ovog tipa i u Japanu, Austriji, Španiji, Nizozemskoj, Grčkoj, Jugoslaviji. Priroda je postala velika radionica i učionica i predstavljala je bolju priliku da učenici steknu nova saznanja nego što bi to mogli u zatvorenoj učionici (Bandžur, Veinović, 2008). Pedagoške vrednosti tek izgrađenih škola u prirodi bile su izuzetno značajne pa se njihov broj iz godine u godinu povećavao (Nikolić, 1992). Svakako da i u današnje vreme škola u prirodi predstavlja osavremenjeni vid vaspitno-obrazovne delatnosti (Stanojlović, 2000). U Srbiji već postoji tradicija organizovanja nastave kroz programe škole u prirodi: Divčibare, Letenka, Testera, Kopaonik, Tara, Fruška gora, Belo Blato, Petnica i dr. I u okolnim državama je to slučaj – npr. u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini. Takođe se pojavljuju i knjige na tu temu (slike 4 i 5).

Slike 4 i 5. Škola u prirodi – programi i knjige

Izvor: http://www.google.com/images?client=firefox-a&rls=org.mozilla:sr:official&channel=s&hl=sr&q=skola+u+prirodi&um=1&ie=UTF-8&source=univ&ei=u_c3TfziN8KAOsfE6IOL&sa=X&oi=image_result_group&ct=title&resnum=8&ved=0CFgQsAQwBw&biw=1024&bih=410

Zbog naglog povećavanja broja škola u prirodi u svetu, održani su internacionalni kongresi škola na otvorenom vazduhu, što je i predmet ovog seminarskog rada. Cilj rada je utvrditi gde su se i kada održavali ti kongresi, a zadaci se svode na istraživanje šta je utvrđeno na njima i kakav su uticaj oni imali na društvo. Metode primenjene za prikupljanje podataka, obradu i pisanje rada su: istorijski, statistički, deskriptivni, analiza, komparacija i sinteza.

PRVI MEĐUNARODNI KONGRES ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU

Prvi međunarodni kongres škola na otvorenom vazduhu održan je u Francuskoj (u Parizu) 1922. godine. Na kongresu su doneseni sledeći zaključci:

- ✓ Škole na otvorenom vazduhu treba da se osnivaju iz školskih fondova,
- ✓ Učenici koji pohađaju školu na otvorenom vazduhu treba da imaju skraćeno gradivo,
- ✓ Njihov radni dan treba skratiti na 4 časa dnevno, a 2 časa treba posvetiti praksi, higijeni i igranju,
- ✓ Od svih časova, barem jedan treba održati napolju (na otvorenom),
- ✓ Jednom nedeljno decu treba voditi na izlete,
- ✓ Nastavni plan bi trebao da se izvodi u okviru otvorenih razreda, tj. učionica, sa obavezanim posedovanjem igrališta i sportskih terena,
- ✓ Na svakih 100.000 stanovnika bi trebalo da postoji jedna „škola na otvorenom vazduhu“,
- ✓ Učitelji i ostalo osoblje u takvim školama moraju proći posebnu obuku u vidu učiteljskih kurseva,
- ✓ Škole na otvorenom vazduhu po potrebi mogu primati donacije od dobrotvornih društava i građana,
- ✓ Potrebno je osnovati odbor lekara i pedagoga koji će pratiti rad u školi i koji će učestovati u međunarodnoj saradnji odbora različitih država.

DRUGI MEĐUNARODNI KONGRES ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU

Drugi međunarodni kongres je održan u Belgiji (u Briselu) 1931. godine i doneo je sledeće zaključke:

- ✓ Škole na otvorenom vazduhu su najvažnije organizacije za održavanje i očuvanje zdravstvenog, fizičkog, intelektualnog i moralnog blagostanja dece,
- ✓ U škole se primaju deca nakon lekarskog pregleda, ona koja nisu tuberkulozna i abnormalna,
- ✓ Vlastima se preporučuje da podupiru pokret škola na otvorenom vazduhu,
- ✓ Učitelji treba da primenjuju principe tih škola,
- ✓ Preporučuje se vlastima da što više otvaraju škole na otvorenom vazduhu i to:
 - da se ne grade škole na spratove,
 - da se slaboj deci obezbedi prevoz do škole,
 - da se skрати školski rad, kako bi deca što više vremena provela na čistom vazduhu,
 - da se u gusto naseljenim delovima grada uredе vrtovi i igrališta,
 - da se umesto umetnutog obučavanja upotrebe doživljaji dece,
 - da se upotrebi kvalifikovan učiteljski kadar,
 - da se obezbedi saradnja pedagoga i lekara,
 - da se fizičko vaspitanje poveri kvalifikovanom osoblju,
 - da se helioterapeutsko lečenje upotrebi prema lekarskom uputu,
 - da se sprovede stalna propaganda, te uzajamnim informacijama nastoje ostvariti stečena iskustva,
 - da se sprovodi međunarodna razmena učitelja škola na otvorenom vazduhu.

TREĆI MAĐUNARODNI KONGRES ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU

Treći kongres održan je u Nemačkoj (u Bilefeldu i Hanoveru) 1936. godine. Na kongres je došlo 200 stručnjaka iz 24 države. Program se sastojao iz dva dela: za decu slabijeg zdravlja, za opšte vaspitanje i obrazovanje.

Prvi deo „Škole na otvorenom vazduhu kao posebne škole za slabu, ali za školu sposobnu decu“ obuhvatio je čitav niz mera:

- ✓ Zdravstvene obaveze (izbori učenika, način hranjenja i lečenja)
- ✓ Odgoj, programi obučavanja i metode
- ✓ Školske zgrade (igrališta i vrtovi)
- ✓ Obučenos nastavnika i pomoćnog osoblja
- ✓ Razvitak ovih škola u raznim zemljama.

Drugi deo „Škole na otvorenom vazduhu i opšte vaspitanje i obrazovanje“ podrazumeva:

- ✓ Odgovornost škole za zdravlje učenika,
- ✓ Da li škole zadovoljavaju kriterijume u pogledu:
 - Napora učitelja i učenika,
 - Nastojanja vlasti?
- ✓ Škola na otvorenom vazduhu kao polazna tačka za opštu školsku reformu podrazumeva:
 - telesno vaspitanje,
 - upotreba principa škola na otvorenom vazduhu,
 - predloge za programe i metode za sve grane nastave i
 - vaspitanje i zdravlje van škole.

U okviru ovih osam tematskih jedinica bilo je izloženo preko 40 referata i istraživačkih materijala. Predavači su bili stručnjaci iz čitavog sveta, a među njima je bio predstavnik tadašnje Jugoslavije dr Franjo Higi Mandić, koji je držao referat o tadašnjem stanju i razvijanju škola na otvorenom vazduhu.

Austrija je svoj program škola na otvorenom vazduhu predstavila primerom dve svoje škole – u Bečkom Novom Mestu i Štokernu na obali Dunava.

Španska delegacija imala je predlog da zatvorene škole zameni otvorenim. Oni su potencirali izvođenje nastave na otvorenom prostoru, pogotovo na obali mora.

Predstavnici iz Japana izneli su svoju koncepciju škola u prirodi, koje postoje još od 1900. godine i nose različite nazive sa obzirom gde se nalaze.

Predstavnik Čilea je govorio o značaju internacionalnog komiteta koji će pratiti razvoj škola na otvorenom vazduhu u svim zemljama i koji će pomagati u razmeni postignutih saznanja.

Treći međunarodni kongres za vaspitanje i obrazovanje u prirodi je doneo sledeće ZAKLJUČKE, koji su koncipirani kroz opšte predloge, lekarske i pedagoške predloge.

Opšti predlozi:

- ✓ Kongres želi da se principi i metode škole u prirodi upotrebe u svim školama za svu decu do 18 godina starosti u najširem opsegu, te da postanu podloga za opštu reformu školstva;
- ✓ Škole treba da se grade u perifernim, šumovitim delovima, gde se može urediti vrt, park koji će biti dovoljno velik da se u njemu primene metode vaspitanja i obrazovanja u prirodi;
- ✓ Svaka škola treba da ima tuševu, kupališta za plivanje, igralište, mesto za sport;
- ✓ Školsko pokućstvo treba da je lagano, higijensko i da odgovara veličini i deteta;
- ✓ Potrebna je biblioteka prilagođena deci svih uzrasta.

Lekarski predlozi:

- ✓ U svim zemljama treba da se upotrebe jednaki zdravstveni znaci za individualno, antropološko i psihološko označavanje koji će se stalno pratiti i ažurirati, kako bi međunarodni komitet od njih mogao da stvori pedagoški temelj;
- ✓ Kod sve dece treba da se sprovede sistemsko sunčanje, zračenje i osvetljavanje;
- ✓ Škole treba da nadziru posebni lekari;
- ✓ U školama za bolesnu decu gradivo treba redukovati, da bi se njihove telesne mogućnosti dovele u sklad sa duševnim radom.

Pedagoški predlozi:

- ✓ Kongres je doneo zaključak da je škola u prirodi opšte potrebna, međutim potrebno je izvršiti reformu školstva, gradivo je prenatrpano i pogrešno izlagano, deca moraju polaziti od ličnog doživljaja i rada koji je u direktnoj vezi sa prirodom;
- ✓ Potrebno je uvrstiti prosto i methodsko obučavanje o zdravlju i kućanstvu, čime bi se dublje prodrlo u porodicu i neposredno delovalo na njen napredak;
- ✓ Kongres predlaže da se u svim zemljama posebno obučavaju nastavnici za vođenje škole u prirodi;
- ✓ Kongres predlaže da se u svim zemljama poveća broj škola na vazduhu za decu slabijeg zdravlja, da se u svim školskim i vaspitno-obrazovnim uredbama uvrsti škola na otvorenom vazduhu;
- ✓ Školske zajednice treba da imaju međunarodnu saradnju i da vrše razmene čitavih razreda kako bi se deca upozнала sa znamenitostima te zemlje.

MEĐUNARODNI KONGRESI ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU I NJIHOV UTICAJ NA DRUŠTVO

Koncept škola na otvorenom vazduhu je naučno verifikovan i opštoj javnosti predstavljen zahvaljujući održavanju međunarodnih kongresa škola na otvorenom vazduhu. Jedna od direktnih uticaja pomenutih kongresa je omasovljavanje ideje učenja na svežem vazduhu, što je za posledicu imalo otvaranje škola ovog tipa širom sveta, ali i pojavu novog stila gradnje škola u urbanim sredinama.

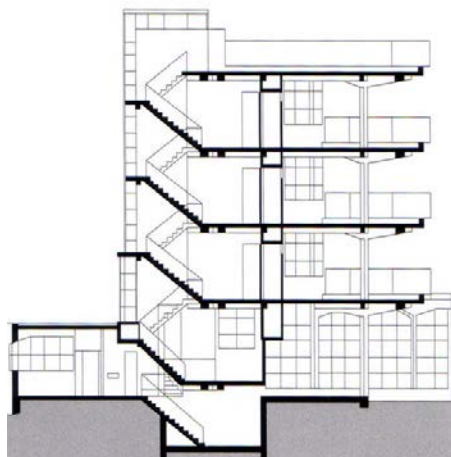
ŠKOLE NA OTVORENOM VAZDUHU – NOVI STIL ARHITEKTURE

Prema idejama škole na otvorenom vazduhu, arhitekturom je moralo da se obezbedi širok pristup otvorenom prostoru, a sistemima grejanja bi se omogućio rad u prostorijama sa otvorenim prozorima i na hladnom vremenu. Među najpoznatijim školama odgovarajuće arhitekture su: škola u Amsterdamu (Nizozemska) – 1928, u Suresnesu (Francuska) – 1935) i Kopenhagenu (Danska) – 1938. godina.

Studija slučaja: gradske škole na otvorenom vazduhu – Amsterdam (Nizozemska)

Nakon druge decenije 20. veka Johans Jan Duiker i Bernard Bijvoet su dobili zadatak da projektuju školu na otvorenom vazduhu, ali u gradu. Ideja je bila da se u predgrađu Amsterdama izgradi takav obrazovni objekat koji bi omogućio bolji kontakt, odnosno sažimanje zatvorenog prostora (urbanog) i prirode. Gradnja škole je završena 1928. godine pod pokroviteljstvom „Udruženja za škole na otvorenom vazduhu za zdravo dete“. Kapacitet škole je preko 200 đaka (npr. u 2008. je bilo 220 učenika).

Škola se nalazi u stambenom bloku, a finalno arhitektonsko rešenje je odabrano na osnovu sledećih parametara: higijena, svetlost i vazduh moraju da budu izuzetno prisutni (slike 6, 7 i 8), znatno više nego u tradicionalnim školskim objektima.

Slika 6. i 7. „Duiker i Bijvoet škola“ – škola na otvorenom vazduhu (Amsterdam)

Izvor: http://www.artificeimages.com/gbc/images/cid_aj1335_b.jpg

Uzdiže se na četiri nivoa, pri čemu na svakom ima samo po jednu zatvorenu učionicu, da bi rad dece u školi bio neometan u bilo kakvim vremenskim uslovima. Preostali prostori na svakom spratu su tzv. učionice na otvorenom vazduhu. I ove učionice su pokrivene, pa se i one mogu koristiti pri različitim vremenskim uslovima. Strukturni aranžmani sa betonskim gredama na rubu zgrade povećavaju količinu svetlosti, koja može da prođe u učionice.

Slika 8. „Duiker i Bijvoet škola“ danas

Izvor: http://www.artificeimages.com/gbc/images/cid_aj1336_b.jpg

Škola je 1994. kompletno renovirana, u skladu sa tadašnjim standardima neophodnim za odrazovanje dece (slika 8). Poznata pod imenom „Duiker i Bijvoet škola“, uticala je na gradnju drugih škola na otvorenom, koje su najviše građene između dva svetska rata (Weston, 2004, Dudek, 2000).

ŠKOLE NA OTVORENOM VAZDUHU DANAS

Nakon uvođenja antibiotika, kojim su se počele lečiti mnoge bolesti, uloga otvaranja škola na otvorenom vazduhu se promenila, pa su one već nakon Drugog svetskog rata vodeću ulogu škole za prevenciju i lečenje plućnih oboljenja i disajnih smetnji zamenili ulogama škole za decu različitih oboljenja, škole za decu ometenih u razvoju i naravno škole za zdravu decu. Danas takvih škola ima na svim kontinentima, a dobar primer za to je škola u Južnoj Africi, u Durbanu.

Studija slučaja: škole na otvorenom vazduhu – Durban (Južna Afrika)

„Škola na otvorenom vazduhu“ je počela sa radom 9. februara 1921. godine u predgrađu Glenvud u Durbanu. To je bila prva škola te vrste u Južnoj Africi, a bila je posebno prilagođena obrazovanju, rasonodi i rehabilitaciji dece sa fizičkim invaliditetom. Škola je zamisao doktora Tompsona, medicinskog savetnika u Natalu – Odeljenje za obrazovanje osnovano 1916. godine. Doktor Tompson je shvatio potrebu za takvim školama kao rezultat svojih redovnih inspekcija u školama u i oko Durbana, a predložena je po uzoru na takve škole iz Velike Britanije. Ideja je bila ukoliko su bolesna deca „izložena otvorenom prostoru“, njihov oporavak će biti brži. Tu ideju su prihvatili pokrajinski sekretar Natala i resorni gradski sekretarijat Durbana.

Prvi direktor škole je bila Luiza Mekdonald iz Škotske, koja je zajedno sa još jednom učiteljicom, medicinskom sestrom i kuvarom otpočela rad sa svojih prvih 19 učenika u Južnoj Africi. Školska zgrada se sastojala od dve učionice, sobe za medicinske tretmane, kuhinje i posebnog kupatila za lečilišne svrhe.

Broj učenika je iz godine u godinu rastao. Doris Dejvis, takođe učiteljica i član kolektiva od prvih dana je u školi provela 42 godine rada i trudila se da deci omogući dovođenje medicinskih stručnjaka iz celog sveta. Godine 1962. je dobila počasno mesto člana Gradske kuće Durbana.

Tokom godina koje su usledile, školske zgrade su se stalno proširivale. Originalna zgrada je ostala, uz koju je izgrađeno novo krilo. Škola danas uključuje: učionice, salu, sobe za osoblje, Art centar, Hostel za učenike, Centar za čuvanje dece, restoran, opremu za Brajevo pismo, Medija centar i renovirani medicinski blok. Ove dodatke su omogućili pojedinci (volonteri, donatori) i dobrotvorne organizacije, resorna ministarstva i sekretarijati Južne Afrike.

Jedan od objekata je nazvan po čoveku koji je postao predsednik SAD uprkos tome što je žrtva dečje paralize – Teodor Ruzvelt.

Škola je i danas poznata po uspešnom inkluzivnom pristupu u obrazovanju. Od svog osnivanja do 2010. godine nju je pohađalo oko 260 učenika, od predškolskog uzrasta do završnog razreda srednje škole, i to sa različitim invaliditetom, kao što je cerebralna paraliza, slepi i slabovidni i dr.

Škola teži da pruži podršku učenicima, tako da svaki od njih ispunjava svoje potencijale, sa vizijom da kada napuste školu mogu da se uključe u društvo. Škola nudi različite terapije, uključujući psihološke, govorne vežbe, fizio i druge terapije (<http://www.openairschool.co.za/about-us/history/>).

PROGRAM RADA ŠKOLA NA OTVORENOM VAZDUHU

Na međunarodnim kongresima za škole na otvorenom vazduhu su naglašeni sledeći principi, kao osnova adekvatnog školstva: zdravstvene obaveze (izbori učenika, način hranjenja i lečenja), odgoj, programi obučavanja i metode, školske zgrade (igrališta i vrtovi), obučenost nastavnika i pomoćnog osoblja i razvitak ovih škola u raznim zemljama. Dobar primer usvajanja ovih principa su SAD.

Studija slučaja: program rada škole na otvorenom vazduhu – Indijana (USA)

Prva škola na otvorenom vazduhu u Sjedinjenim Američkim Državama ustanovljena je 1908. godine u Providensu – Rod Ajlendu. „Društvo za prevenciju tuberkuloze Indijane“ se zalagalo za uspostavljanje škola tog tipa u Indijani, pa je takva prva škola otvorena u Indijanopolisu 1913. godine.

Osnovni cilj otvorenog kretanja vazduha u školskim objektima u Indijani bio je da se brine za decu koja su anemična i / ili neuhranjena, koja imaju tuberkulozu ili su bili izloženi toj bolesti. Međutim, deca sa bilo kojom zaraznom bolesti, teško obolela, ili mentalno ometena su bila isključena iz ovih škola.

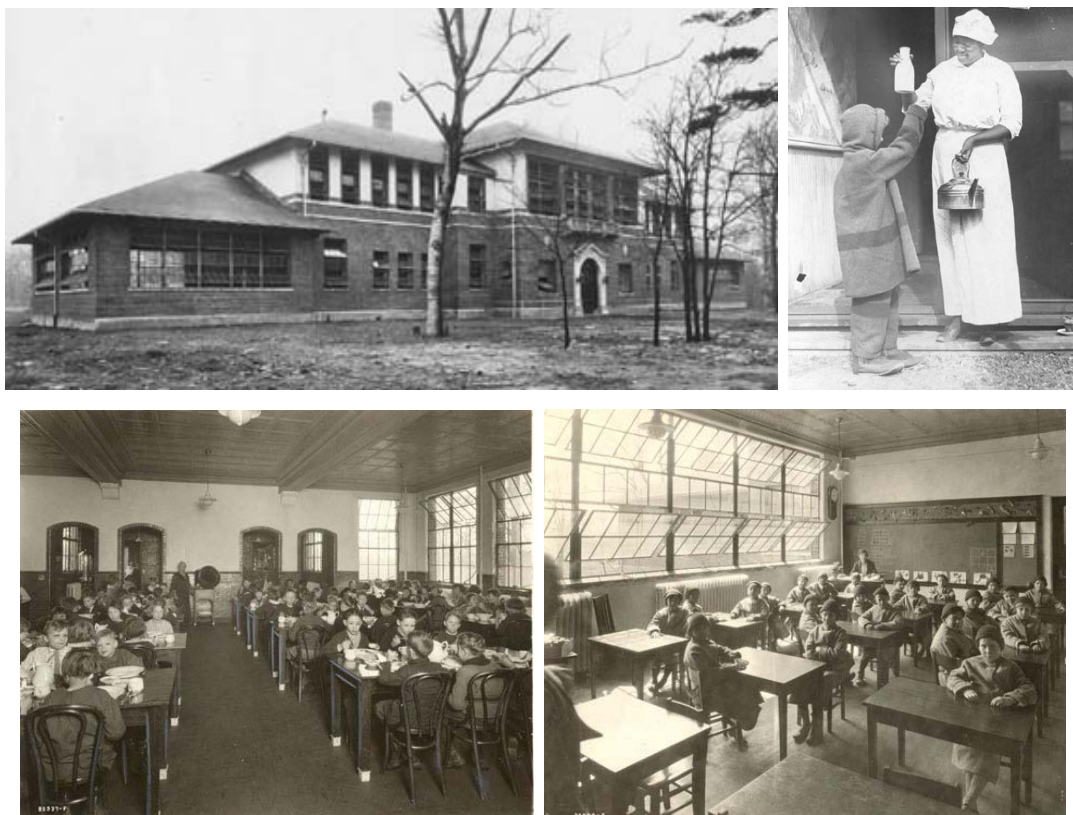
Slike 9. i 10. Škola na otvorenom vazduhu na Rod Ajlendu i u Indijanopolisu

Izvor: http://www.google.com/imgres?imgurl=http://www.in.gov/library/exhibits/openair/IndStateLibOpAirIdea.jpg&imgrefurl=http://www.in.gov/library/2482.htm&usg=__40YJIXzuc0skUOLNaZ5OfLqFOYc=&h=350&w=432&sz=51&hl=sr&start=11&zoom=1&um=1&itbs=1&tbnid=ojG5FOF4ZBOfTM:&tbnh=102&tbnw=126&prev=/images%3Fq%3Dopen%2Bair%2Bschool%26um%3D1%26hl%3Dsr%26client%3Dfirefox-a%26sa%3DX%26rls%3Dorg.mozilla:en-US:official%26channel%3Ds%26tbs%3Disch:1&ei=VmA9TcHhIsOU4gbt-ryyCg

Odbor za zdravstvo Indijane je propisao određene principe kojima treba da se rukovode zaposleni u školama na otvorenom vazduhu:

- ✓ Manji razredi;
- ✓ Svež vazduh i sunce: obezbediti deci mentalni podsticaj i veće fizičke aktivnosti;
- ✓ Obezbediti deci kuvanu hranu;
- ✓ Odmor: najmanje jedan period odmora – jedan sat dnevno;

- ✓ Nastavni planovi i programi: adekvatan sistem obeležavanja, postojanje različitih uputstava za obuku, obavezan rad u bašti, aktivnosti đaka oko izrade ručnih radova;
- ✓ Lična higijena: Naglasak na kupanje i stomatološke zaštite.

Slike 11-14. Škola „Teodor Poter“, Indijanapolis - 1924. godina
 Izvor: Bodenhamer & Barrows, 1994

Tipičan dan đaka u školi na otvorenom vazduhu u Indijanapolisu:

- 8:30 dolazak u školu,
- 8:45-9:00 akademski rad,
- 9:00-9:15 ishrana: topla čokolada, hleb i maslac,
- 9:15-10:15 akademski rad,
- 10:15-10:25 odmor,
- 10:25-12:00 akademski rad,
- 12:00-13:00 ručak (mleko u meniju),
- 13:00-14:30 period odmora (deca spavaju na krevetima pod nadstrešnicom),
- 14:30-15:00 akademski rad (Bodenhamer & Barrows, 1994; Indiana State Board of Health, 1918; Kingsley, 1916; Sunnyside Sanatorium, 1952).

Slike 15-18. Škole na otvorenom u Indijani: „Sunčana škola“ u Oaklandonu, „Peri randal škola“ u Ft. Vajnu i „Majls škola“ u Kaufordsvilu - početak 20. veka
Izvor: Bodenhamer & Barrows, 1994; <http://www.in.gov/library/2482.htm>

U to vreme je u SAD-u bilo oko 20 miliona školske dece, od čega oko 12 miliona za određenim fizičkim defektom (slike 18 i 19). Tradicionalne škole ne samo da im nisu olakšavale rad, već su uslovi u njima (neprovetrene prostorije, dugo sedenje, skromna ishrana i dr.) i prozrokovali određene deformitete dece. Upravo je to saznanje bio razlog da su škole na otvorenom vazduhu u SAD-u dobile na velikom značaju (slike 15-19) (Kingsley, 1916).

FACTS ABOUT SCHOOL CHILDREN

THERE ARE 20,000,000 SCHOOL CHILDREN IN THE UNITED STATES.

THEY SPEND 11,415 YEARS IN SCHOOL ROOMS EVERY SCHOOL DAY.

YEARS OF THIS TIME ARE LOST & HEALTH IS DAMAGED, DUE TO THE EFFECTS OF BADLY VENTILATED, OVERHEATED SCHOOL ROOMS.

12,000,000 SCHOOL CHILDREN HAVE PHYSICAL DEFECTS WHICH INTERFERE WITH SCHOOL PROGRESS.

OVER 500,000 SCHOOL CHILDREN HAVE PHYSICAL DISABILITIES SO SERIOUS AS TO RENDER THEIR SCHOOL EXPERIENCE PRACTICALLY VALUELESS.

**THE
OPEN AIR SCHOOL ADVOCATES**

I. FRESH AIR AND HYGIENIC RIGHTS FOR 100% OF THE SCHOOL CHILDREN.

II. MEDICAL AND NURSING SERVICE ADEQUATE TO CONSERVE AND PROMOTE THE HEALTH OF 100% OF THE SCHOOL CHILDREN.

III. A SPECIAL SCHOOL REGIME DESIGNED TO RESTORE THE DEBILITATED CHILD TO HEALTH AND EFFICIENCY.

**WHAT SHALL IT PROFIT A CHILD
IF HE GAIN THE WHOLE CURRICULUM
AND LOSE HIS HEALTH? ♦ ♦ ♦**

**THE
Open Air School Movement
in Indiana**

THE OPEN AIR SMILE

ISSUED BY
The Indiana State Board of Health
CO-OPERATING WITH THE
Indiana Society for the Prevention of Tuberculosis

SECOND EDITION

Slike 19. i 20. Činjenice o školskom obrazovanju u SAD-u: ideja škola na otvorenom u Indijanopolisu sa početka 20. veka

Izvor: http://www.google.com/imgres?imgurl=http://www.in.gov/library/exhibits/openair/IndStateLibOpAirIdea.jpg&imgrefurl=http://www.in.gov/library/2482.htm&usq=__40YJIXzuc0skUOLNaZ5OfLqFOYc=&h=350&w=432&sz=51&hl=sr&start=11&zoom=1&um=1&itbs=1&tbnid=ojG5FOF4ZBOjTM:&tbnh=102&tbnw=126&prev=/images%3Fq%3Dopen%2Bair%2Bschool%26um%3D1%26hl%3Dsr%26client%3Dfirefox-a%26sa%3DX%26rls%3Dorg.mozilla:en-US:official%26channel%3Ds%26tbs%3Disch:1&ei=VmA9TcHhlsOU4gbt-ryyCg

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Škole u prirodi, odnosno njihova nezamenjiva uloga u vaspitanju i obrazovanju dece je prepoznata. Ove škole su se ustalile i dobile svoju vrednost širom sveta, jer one omogućavaju zdraviji i harmoničniji razvoj deteta u fizičkom, intelektualnom i moralnom smislu.

Žan Duperthuis, bliski saradnik Adolfa Feri Ere (1879 - 1960), poznati pedagog i teoretičar tadašnjeg novog obrazovanja, osnovao je „Međunarodni biro škola na otvorenom vazduhu“, kako bi prikupljao informacije o radu takvih škola. Prikupio je brojna svedočanstva o obrazovnom iskustvu, sa opisima fizičkih vežbi, medicinskih pregleda, propisanih dijeta. Međutim, malo je nađeno zvaničnih naučnih studija vezanih za rad i značaj ovih škola. Dobar primer naučne verifikacije su svakako međunarodni kongresi škola na otvorenom vazduhu.

Poređenjem zaključka sa Prvog i Drugog kongresa, uviđa se da se određene tačke ponavljaju. Razloga je verovatno više:

- isticanje prednosti ovog vida edukacije, kao potrebnog i delotvornog u prethodnom periodu,
- naglašavanje uslova neophodnih za adekvatno ostvarivanje ovakvog načina obrazovanja i dr,
- nastojanje da zažive škole na otvorenom vazduhu, odnosno uslovi neophodni za takav način edukacije đaka.

Takođe, na Drugom kongresu došlo se do nekih novih saznanja koja bi trebalo primeniti u praksi, a nekima je tek trebalo proveriti delotvornost u narednim godinama.

Treći kongres već prema broju učesnika i broju država članica govori o daljem razvoju i važnosti da se priča na temu škola na otvoreno vazduhu, što potvrđuju i brojni zaključci razvrstani kao opšti, pedagoški i lekarski.

Prvi međunarodni kongres održan je na inicijativu „Lige za obrazovanje na otvorenom vazduhu“, kreirane u Francuskoj 1906. (predsednik Gaston Lemonier). Bilo je još četiri kongresa: u Belgiji 1931, u Nemačkoj 1936, u znaku učešće nemačkog lekara Karla Triebolda, u Italiji 1949, i u Švajcarskoj 1956. godine. Kao i na prethodnim i na ovim kongresima okupljale su se najznamenitije ličnosti tog vremena, lekari, pedagozi, psiholozi, pa čak i političari i industrijalci.

Danas postoji „Međunarodni komitet za vaspitanje u slobodnoj prirodi“, sa sedištem u Briselu.

Međunarodni kongresi škola na otvorenom vazduhu su zajedno sa različitim pokretima (npr. „*Open-air movement*“) uticali i na arhitekturu škola širom sveta. Tačnije, želelo se omogućiti i gradskoj deci da svakodnevno u školskoj učionici udišu svež vazduh, odnosno da „sede na otvorenom“. Najpoznatiji primeri su svakako u Evropi i SAD-u.

Škole na otvorenom vazduhu ne gube na značaju. Vreme ih nije prevazišlo, jer je njihova vrednost jedinstvena, kako za decu određenog invaliditeta, tako i za zdravu decu.

LITERATURA I IZVORI PODATAKA

1. Bandur, V., Veinović, Z. (2008): Škola u prirodi i obrazovanje za životnu sredinu – šuma kao radionica, Pedagoška stvarnost, vol 54, br. 9-10, str. 973-980
1. Bodenhamer, D. J., Barrows, R. G. (1994): Encyclopedia of Indianapolis. Bloomington, IN: Indiana UP.
2. Dudek, M. (2000): Architecture of Schools: The New Learning Environments. Oxford: Architectural Press, p.27.
1. Indiana State Board of Health (1918): The open Air School Movement in Indiana. Indianapolis, IN.
2. Kingsley, Sh. C. (1916): Open Air Schools and Open Window Rooms: How to Build and Equip Them. New York.
3. Nikolić, R. (1992): Pedagoške vrednosti postojećih modela škola u prirodi, Pedagogija, vol 27, br. 3-4, str. 95-105
4. Nikolić, R. (1994): Pedagoške vrednosti škole u prirodi, Institut za pedagogiju i andragogiju filozofskog fakulteta Beograd, str 1-138
5. Stanojlović, B. D. (2000): Škola u prirodi kao vid osavremenjivanja vaspitno obrazovne delatnosti škole, Natava i vaspitanje, vol 49, br. 3, str. 361-367.
6. Weston, R. (2004): Plans, Sections and Elevations: Key Buildings of the Twentieth Century. London: Laurence King Publishing Ltd, p.52-53.
7. Châtelet, A.-M., Lerch, D., Luc, J.-N. (2003): The Open-Air Schools: An Educational and Architectural Experience in the Europe of the Twentieth Century. Paris: Recherches.
8. Cruickshank, M. (1977): The Open-Air School Movement in English Education. Paedagogica Historica 17, p.62-74.
9. Sunnyside Sanatorium (1952): A History of Sunnyside Sanatorium, 1917-1952. Indianapolis, IN.
10. <http://christchurchcitylibraries.com/Heritage/Photos/Disc7/IMG0025.asp>
11. http://en.wikipedia.org/wiki/Fendalton_Open_Air_School

12. http://www.google.com/images?client=firefox-a&rls=org.mozilla:sr:official&channel=s&hl=sr&q=skola+u+priodi&um=1&ie=UTF-8&source=univ&ei=u_c3TfziN8KAOSfE6IOL&sa=X&oi=image_result_group&ct=title&resnum=8&ved=0CFgQsAQwBw&biw=1024&bih=410
13. http://www.artificeimages.com/gbc/images/cid_aj1335_b.jpg
14. http://www.artificeimages.com/gbc/images/cid_aj1336_b.jpg
15. http://www.google.com/imgres?imgurl=http://www.in.gov/library/exhibits/openair/IndStateLibOpAirIdea.jpg&imgrefurl=http://www.in.gov/library/2482.htm&usg=__40YJIXzuc0skU0LNaZ5OfLqFOYc=&h=350&w=432&sz=51&hl=sr&start=11&zoom=1&um=1&itbs=1&tbnid=ojG5FOF4ZBOfTM:&tbnh=102&tbnw=126&prev=/images%3Fq%3Dopen%2Bair%2Bschool%26um%3D1%26hl%3Ds%26client%3Dfirefox-a%26sa%3DX%26rls%3Dorg.mozilla:en-US:official%26channel%3Ds%26tbs%3Disch:1&ei=VmA9TcHhlsOU4gbt-ryyCg
16. <http://irapl.altervista.org/cpm/thumbnails2.php?search=Class+on+lawn,+children+in+chairs,+London+Open-air+School>
17. <http://irapl.altervista.org/nit/viewpics.php?title=Class+in+gardening,+London+Open-air+School>
18. http://translate.googleusercontent.com/translate_c?hl=sr&sl=en&u=http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3402800305.html&prev=/search%3Fq%3Dopen%2Bair%2Bschool%26hl%3Ds%26client%3Dfirefox-a%26rls%3Dorg.mozilla:en-US:official%26channel%3Ds%26prmd%3Divns&rurl=translate.google.com&usg=ALkJrhgV0kCMJCyJ8outPC-FqQsxqBl87w
19. <http://irapl.altervista.org/nit/viewpics.php?title=Class+in+gardening,+London+Open-air+School>
20. <http://www.openairschool.co.za/about-us/history/>